

Nekrologi

PROFESOR DR. STANKO BANIČ,
DR. MED., SPECIALIST
MIKROBIOLOG

Vladimir Kotnik

22. novembra bi prof. dr. Stanko Banič praznoval 93. rojstni dan. Po hudi bolezni, ki ga je za več tednov priklenila na posteljo, je umrl v soboto, 4. junija 2005. Z njim se je poslovil izjemen človek, učitelj mnogih generacij slovenskih zdravnikov in zobozdravnikov, neutruđen raziskovalec na praktično vseh področjih mikrobiologije in začetnik moderne imunologije na Medicinski fakulteti Univerze v Ljubljani. Vsak dan, tudi ob nedeljah, je ob točno določeni uri prihajal na Inštitut do tistega petka, ko mu je odpovedalo zdravje. Čeprav se je upokojil že leta 1983, je svoje strokovno in raziskovalno delo nadaljeval še 22 let, kar je prav gotovo izjemno ne le v našem,



Sl. 1. Prof. dr. Stanko Banič v mladosti.

pač pa tudi v svetovnem merilu! Še nekaj dni pred boleznijo je odposlal svoj zadnji manuskript, v katerem je opisal svoja, kot vedno izvirna, opazovanja v zvezi z ugotavljanjem odpornosti proti sulbaktamu (APMIS - Acta Pathologica, Microbiologica et Immunologica Scandinavica 2005, v tisku). Njegovo živo zanimanje za novosti, predvsem pa za to, da bi kaj preveril, naredil nov poskus, kaj izboljšal, je bilo neustavljivo. V življenju pa ga ni zanimala samo mikrobiologija. Bil je dober jezikoslovec in kot tak je vrsto let proučeval problem slovenskega strokovnega mikrobiološkega izrazoslovja. Bil je načelnik terminološke komisije Slovenskega mikrobiološkega društva, ki pripravlja zbirko slovenskih izrazov za posodobitev Mikrobiološkega slovarja, ki so ga izdali v Ljubljani leta 1994. Bil je odlični latinist, ki je sodeloval pri prevajanju znamenitega Plenčičevega dela: O bolezenskem kontagiju (Ljubljana 1998). Skupaj s soprogo je prevedel in priredil nekatere latinske pregovore in reke (Latinski pregovori, izreki in izrazi, DZS, Ljubljana 1990, 1996). Ukvarjal pa se je tudi s šahom in bil kategorizirani igralec te kraljevske igre.

Starosta slovenskih mikrobiologov, profesor Stanko Banič, se je rodil leta 1913 v Brezju pri Krškem. Da je postal zdravnik, so bila kriva predavanja o Robertu Kochu, odkritelju bacila tuberkuloze (osebno sporočilo). Mikobakterije so bile eno od pomembnih raziskovalnih področij, ki jih je prof. Banič uspešno gojil. Svoje raziskave za izdelavo sintetičnega gojišča za *Mycobacterium tuberculosis* je natančno opisal v svoji disertaciji Izboljšanje bakteriološke diagnostike tuberkuloze z originalnim tekočim gojiščem (leta 1970). Gojišče so nato še do nedavnega s pridom uporabljali pri odkrivanju povzročiteljev tuberkuloze povsod po Sloveniji in tudi v svetu. Poleg



Sl. 2. Prof. dr. Stanko Banič v zrelih letih.

tuberkuloze je proučeval tudi druge hude nalezljive bolezni. Pomembna so njegova dela o novih gojiščih in metodah za gojenje salmonel in šigel, povzročiteljc tifusa in griže. Proučeval je mehanizem nastanka stafilokokne seapse in ukrepe za zdravljenje tega smrtno nevarnega bolezenskega stanja.

Na Inštitut za mikrobiologijo, kjer je delal do upokojitve, ga je povabila prof. Milica Valentinčič. Ko ji je namreč predstavil svoje delo: Nova dognanja o pomenu alergije pri infekcijskih boleznih, je takoj menila, da bi bil primeren sodelavec Inštituta. Leto kasneje je že pisal o etiologiji postvaccinacijskih paraliz pri cepljenju proti steklini, potem o alergiji pri infekcijskih boleznih in humoralni imunosti pri steklini. Leta 1954 je odšel na izpopolnjevanje v States Serum Institut na Danskem kot štipendist Svetovne zdravstvene organizacije, kjer se je podrobneje seznanil z raziskavami mikobakterij, kar je pozneje s pridom uporabil pri svojem nadaljnjem delu. Leta 1957 in 1958 se je izobraževal in raziskoval na genetskem oddelku Carnegie Institution of Washington v Cold Spring Harborju v Ameriki, torej v okolju, ki je pomembno vplivalo na delo Watsona in Cricka pri preučevanju molekulske zgradbe DNK. Svoje raziskave o genski pogojenosti rezistence za antibiotike je objavljaval večinoma sam, nekaj pa tudi skupaj z Demerecom in Goldmanom, ki sta takrat veljala za vodilna stokovnjaka za bakterijsko genetiko. Dela so bila objavljena v uglednih mednarodnih revijah in opisujejo nekaj temeljnih ugotovitev s te-



Sl. 3. Faksimile Baničeve prve objave.

ga, danes vse pomembnejšega področja mikrobiologije in medicine. Takrat je na izviren način izpopolnil replično tehniko, ki omogoča osamitev odpornih bakterijskih mutant. Za pravo odtisov je namesto baržuna uporabil gumo, s katero so prekrti loparji za namizni tenis, in s tem pomembno vplival na kakovost rezultatov, ki so tako postali še prepričljivejši. Od tedaj so se vrstili njegovi članki o pojavu transdukcije in episomskem načinu prenašanja multiple rezistence za antibiotike vse do danes. Kasneje se je izpopolnjeval še v Zagrebu, Beogradu, Bernu in Parizu. Njegovo raziskovalno in strokovno delo je zelo obsežno, tako po številu del kot po tematiki, in ga lahko strnemo v šest področij: imunologija, bakterijska genetika, bakteriološka diagnostika tuberkuloze, študij bakterijske občutljivosti za antibiotike, vitaminologija ter strokovna mikrobiološka in jezikoslovna terminologija. Imunologija ga je prav posebno pritegnila. Zaradi velikega znanja so ga pritegnili k pisanju prvega jugoslovanskega mikrobiološkega učbenika, v katerega je prispeval tri poglavja iz imunologije: Specifična odpornost, Preobčutljivost ter Imunoterapija in imunoprofilaksa, v naslednjo izdajo pa še poglavji o Specifični odpornosti in Preobčutljivosti. Objavil je



Sl. 4. Predzadnja objava prof. dr. Stanka Baniča.

članke o imunskem odnosu med gostiteljem in transplantiranim tumorjem, o serološki diagnostiki toksoplazmoze, o določanju imunoglobulinov v krvi, o imunologiji in nosečnosti ter o patogenezi bolezni, ki jih povzročajo imunski kompleksi. Probleme specifične preobčutljivosti je raziskoval skupaj z M. Vozljem in D. Černelčevo. Ustanovil je tudi Slovensko imunološko društvo in bil dve leti njegov predsednik. Vitaminologija je manj znano raziskovalno področje prof. Baniča. Zanimal se je predvsem za vitamin C. Sprva je raziskoval njegovo antibiotično delovanje na bacile, ki povzročajo oslovski kašelj (1959). Med zanimivejše članke sodita za tiste čase inovativna prispevka o baktericidni dejavnosti malinovega in ribezovega izcedka. Največje priznanje za svoje raziskave vitamina C pa je dobil, ko so mu objavili prispevek o varstvenem učinku vitamina C pri steklini v reviji Nature 1975. Zanimal ga je tudi vpliv vitamina C na karcinogenezo. Njegovi poskusi so bili tako odmevni, da so ga povabili v skupino dvanajstih najpomembnejših raziskovalcev vitamina C na svetu.

Na Medicinski fakulteti v Ljubljani je več desetletij poučeval mikrobiologijo, imunologijo in kasneje tudi medicinsko terminologijo. Bil je asistent, docent, izredni profesor in od leta 1972 redni profesor za predmet mikrobiologija in imunologija. Poučeval je študente medicine, stomatologije, medicinske sestre in bodoče magistre ter doktorje znanosti. Za njihove potrebe je napisal učbenik mikrobiologije: Repetitorij mikrobiologije za študente stomatologije, ki je v popravljeni in razširjeni obliki izšel petkrat in veljal 20 let (1961–1981) za pomemben študijski vir.

Za svoje delo je bil odlikovan leta 1979 z redom dela z zlatim vencem in leta 1982 s Kidričevo nagrado za življenjsko delo. Leta 1994 mu je Slovensko mikrobiološko društvo podelilo Plenčičevo priznanje v zahvalo za delo na mikrobiološkem področju.

Ponosni smo, da smo poznali takšnega človeka in imeli možnost z njim tudi sodelovati.

PRIM. DR. JOSIP CINDRO

Božo Kralj

V četrtek, 6. oktobra 2005, smo se na ljubljanskih Žalah poslovili od velikega porodničarja, humanista in izobraženca v najširšem pomenu besede ter enega od utemeljiteljev sodobnega porodništva v Sloveniji prim. dr. Josipa Cindra.



Prim. dr. Josip Cindra je bil rojen v Sinju. Izhaja iz stare, cenjene in spoštovane splitske družine. Njemu in njegovi družini nenaklonjene povojne razmere so ga privedle na študij medicine na Medicinsko fakulteto v Ljubljani, kjer je študij zaključil leta 1951 in postal doktor medicine.

Po končanem študiju je bil nekaj časa splošni zdravnik v tedaj ekonomsko nerazvitih krajih v notranjosti Dalmacije. Po napornem delu v težkih razmerah se je kmalu odločil za specializacijo iz ginekologije in porodništva v Splitu. Specialistični izpit je opravil v Ljubljani leta 1954. Po večletnem delu na ginekološko-porodniškem oddelku v Splitu se je leta 1961 vrnil na Ginekološko kliniko v Ljubljano, kjer je zasedal vodstvena in vodilna delovna mesta. Na Ginekološki kliniki je ostal do svoje upokojitve.

Njegovi sodelavci in učenci smo v njem videli velikega porodničarja, nevsiljivega učitelja in vzornega zdravnika. Kot človek je bil miren, preudaren, vljuden in nikoli razburljiv. Tudi kot zdravnik je imel do bolnic vzoren odnos, ki ga je bilo vredno posnemati.

Mislím, da je ob slovesu prilika spomniti se, da je bil prim. dr. Cindra eden od utemeljiteljev in začetnikov sodobnega porodništva v Sloveniji. V slovensko porodništvo je uvedel